

17. દિવસો જુદાઈના જાય છે

પ્રસ્તાવના

* અબ્દુલ ગની દહીંવાલા એ તેઓનું મૂળ નામ છે. તેમનો જન્મ 17મી ઓગસ્ટ, 1908 ના રોજ સુરત ખાતે થયો હતો. માત્ર પ્રાથમિક શિક્ષણ મેળવી, ગુજરાત ચલાવવા દરજી કામ કરતા ગની દહીંવાલાએ, ગઝલ ક્ષેત્રે મહત્વનું યોગદાન આપ્યું છે. ‘ગાતાં ઝરણાં’, ‘મહેક’, ‘મધુરપ’, ‘ગનીમત’ અને ‘નિરાંત’ એ તેમના ગઝલ - મુક્તકના સંગ્રહો છે. જ્યારે ‘જશ્ને શહાદત’ એમની હિંદીમાં લખેલી નૃત્યનાટિકા છે અને ‘પહેલો માળ’ એ તેમનું ત્રિઅંકી નાટક છે.

પ્રસ્તુત ગઝલ ગુજરાતભરમાં ખૂબ જાણીતી થયેલી છે. જેમાં પ્રેમની ગંભીરતા અને ઉદાત્તતાને સુંદર ઉપમાઓ દ્વારા દર્શાવી છે. તો ચાલો આપણે ગની દહીંવાલા રચિત કાવ્ય 17 સમજીએ જેનું નામ છે ‘દિવસો જુદાઈના જાય છે’.

સ્વાધ્યાય

1. નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી લખો.

1. સ્વજન સુધી કોણ લઈ જશે ?

- (A). મિત્રો.
- (B). દુશ્મનો.
- (C). ઈશ્વર.
- (D). ગની.

2. કવિને ક્યાં સુધી જવું હતું ?

- (A). ઘરા સુધી.
- (B). ગગન સુધી.
- (C). ઉત્તરી સુધી.
- (D). એકમેકના મન સુધી.

2. નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો.

1. સ્ત્રીની ચૂંદડી ક્યાં સુધી સાથે રહે છે ?

ઉત્તર. ગરીબ સ્ત્રીની ચૂંદડી કફન સુધી સાથે રહે છે.

2. કવિ માટે કેવા દિવસો જતા હતા ?

ઉત્તર. કવિ માટે જુદાઈના દિવસો જતા હતા.

3. નીચેના પ્રશ્નોના બે-ત્રણ લીટીમાં ઉત્તર આપો.

1. કવિ કઈ અરજ કરે છે ?

ઉત્તર. કવિ અરજ કરે છે તમે અમારા જેવા ગરીબ માટે ખુબ જ કિમતી રત્ન સમાન છો માટે અમારા આંખોનું એકપણ આંસુ ધૂળમાં પાડીને વ્યર્થ ન જાય એ જોજો અને જો મારી આ અરજી કબુલ હોય તો તમે હૃદયમાં તો વસો છો જ, તો એ હૃદયથી આંખો સુધી જઈને મારા આ આંસુઓને દુર કરો.

4. નીચેના પ્રશ્નોના સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર આપો.

1. ‘દિવસો જુદાઈના જાય છે’. - ગઝલમાં ગનીની મનઃસ્થિતિ તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.

ઉત્તર. પ્રસ્તુત ગઝલમાં ગની પોતાના પ્રિય પાત્રને પોતાનાથી ઉંચે સ્થાપીને છેક સુધી સાથ નિભાવવાની વાત કરે છે. કવિને આશા છે કે આ જુદાઈના દિવસો તેમને મિલન સુધી જરૂર લઈ જશે. શત્રુઓ જ હાથ પકડીને સ્વજન સુધી લઈ જશે. કવિ કહે છે કે ન ધરા સુધી, ન ગગન સુધી, ન ઉન્નતી સુધી કે ન તો પતન સુધી મારે તો ફક્ત એકમેકના મન સુધી જવું છે. કવિ ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરે છે કે તમે તો ગરીબના રતન સમાન છો તો અમારા આંસુઓને ધૂળમાં ન ભેળવો અમારી અરજ કબુલ કરો તો હૃદયથી નયન સુધી જાઓ અને અશ્રુઓ લૂછો અમે તો ગરીબની ચુંદડી સમાન છીએ જે કફન સુધી આપે છે. વિયોગની વેદના વધી તો ખુદ ઈશ્વરે જ ગની પર કૃપા કરી અને ગનીના શ્વાસ બંધ થઈ ગયા.

2. પંક્તિ સમજાવો - “ન ધારા સુધી, ન ગગન સુધી, નહિ ઉન્નતી, ન પતન સુધી અહીં આપણે તો જવું હતું ફક્ત એકમેકના મન સુધી.”

ઉત્તર. પ્રસ્તુત પંક્તિમાં કવિ પોતાના મનની વાત કરે છે. કવિ કહે છે કે તેમને ન તો ધરતી સુધી જવું છે કે ન તો આકાશ સુધી જવામાં કોઈ રસ છે કવિને ના તો ઉન્નતી ની પરવાહ છે કે ના તો પતન થાય એની, કવિ માત્ર પોતાના અને પોતાની પ્રિયતમાં નું મન એકમેક થાય એવું ઈચ્છે છે.

*